Divulga UAB

Revista de difusió de la recerca de la Universitat Autònoma de Barcelona

11/11/2026

Com es construeix la ciència i què l'impulsa segons Kant?

Un nou estudi de dos investigadors de la UAB i la Freie Universität Berlin recupera el pensament científic d'Immanuel Kant i analitza quines condicions afavoreixen o frenen el progrés de la ciència. Les seves idees destaquen el paper de la imaginació, els instruments i la llibertat social, i continuen oferint claus útils per entendre la recerca científica actual.

iStock/Radnatt

Immanuel Kant (1724-1804), a més de ser un dels filòsofs més influents de tots els temps, també es va interessar activament per les ciències. Les considerava essencials per al progrés social i moral de la humanitat. Kant va reflexionar sobre la medicina, la història de la humanitat i les ciències de la vida, i va profunditzar encara més en la cosmologia, la geologia, la física, l'antropologia i la geografia. Aquí va aportar idees innovadores, com ara la hipòtesi nebular sobre la formació de l'univers, una explicació correcta de la rotació axial de la Terra i una teoria de camp de la matèria. Però, va pensar Kant també en el progrés real de la ciència? Sota quines condicions poden avançar o retrocedir les ciències?

Aquest nou estudi analitza aquestes qüestions fins ara ignorades. Kant va desenvolupar una àmplia gamma de reflexions psicològiques, sociològiques i històriques sobre pràctiques d'investigació i organització de la ciència. En conjunt, aquestes reflexions conformen la seva rica i vívida explicació «pragmàtica» de la ciència, que revela les condicions empíriques que

promouen o dificulten el desenvolupament científic. La primera part del nostre article descriu aquesta explicació. La segona part estudia les malalties mentals que tenen un paper en les activitats d'investigació. Kant assenyala que fem moltes observacions, però també necessitem millorar els nostres sentits mitjançant instruments com ara telescopis, balances, bombes d'aire o microscopis. També necessitem imaginació creativa per a la teorització i la modelització científica per tal de sistematitzar i explicar els fenòmens que hem observat. Simultàniament, Kant menciona els perills de la imaginació descontrolada per a la investigació, és a dir, el seu potencial per inventar teories o models erronis. És fonamental aplicar criteris racionals a la pràctica científica.

A més, analitza com un científic, o fins i tot un principiant, pot iniciar millor una nova investigació: a través d'una «meditació metòdica» o pluja d'idees sistemàtica. Segons el seu parer, un bon científic posseeix «sagacitat»: un talent innat per al descobriment, per «olorar» quines vies per a la investigació futura són més prometedores. La tercera part aborda les condicions biològiques, polítiques i històriques que dificulten el progrés de la ciència: la mortalitat, la manca de llibertat i la guerra.

Ja en l'època de Kant, el coneixement científic s'estava expandint tan ràpidament que cap individu podia aprendre-ho tot en una vida. Com a resultat, la ciència necessita col·laboració entre generacions i divisions del treball entre persones de diferents disciplines i especialitats. El progrés científic també necessita una societat lliure per tal que pugui, a través de les noves tecnologies, l'educació i la il·lustració, convertir-se en un motor del progrés humà. Les idees de Kant transcendeixen el seu propi temps: podem aprendre'n fins i tot avui quan parlem de la ciència i el seu paper per a la societat.

Prof. Dr. Thomas Sturm
ICREA Research Professor
Departament de Filosofia
Institut d'Història de la Ciència (IHC)
Universitat Autònoma de Barcelona
Thomas.Sturm@uab.cat

Dr. Larissa Wallner
Institut für Philosophie
Freie Universität Berlin
larissa.wallner@gmx.de

Referències

Sturm, Thomas & Wallner, Larissa. 2025. **Kant's pragmatic account of science: Empirical conditions for securing the path of research**. *Annals of Science* (Online first). https://doi.org/10.1080/00033790.2025.2584332.

View low-bandwidth version